

**Павленко І.В., к.ю.н., доцент кафедри публічного права НТУУ «КПШ»
ІНСТИТУТ СУДИМОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ**

Зазвичай, поняття «судимість» розуміється саме як завершальний етап реалізації кримінальної відповідальності. А вчинення особою нового злочину під час її погашення свідчить про зневагу засудженого до факту осуду. Основним завданням інституту судимості є запобігання та попередження вчинення нових злочинів особами, які раніше притягалися до кримінальної відповідальності.

У Кримінальному Кодексі України (далі в тексті – КК України) інституту судимості присвячено окремий розділ Загальної частини – «Судимість», що складається з чотирьох статей. Відповідно до положень КК України особа визнається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості. Її наявність є не тільки компрометуючою особою обставиною у повсякденному розумінні, але й тягне за собою обмеження загальногромадянських прав та низку кримінально-правових наслідків.[1]

Це перетворює інститут судимості у серйозний правовий засіб кримінально-правового впливу. Судимість, як явище, тісно пов'язана з покаранням, оскільки вона виникає та протікає в межах строку покарання, і є основним засобом протидії рецидивній злочинності.[2, с.35]

Обвинувальний вирок суду, який набрав законної сили (тобто особа засуджується до певного покарання) є підставою судимості.

Судимість у кримінально-правовому розумінні – це правовий стан особи, який виникає у зв'язку із її засудженням до кримінального покарання і, за визначених узаконі умов, характеризується настанням для неї певних правових наслідків.[4, с.108]

Значення судимості полягає у наступному:

1) Судимість може виступати як кваліфікуюча ознака при вчиненні нового злочину. Відповідно до ч.4 ст.32 КК України обтяження відповідальності за вчинення злочину повторно виступає як кваліфікуюче значення судимості. Проте у випадку, коли судимість прямо не передбачена законом у значенні кваліфікуючої ознаки, вона при кваліфікації вчиненого не враховується.[1]

2) враховується при вчиненні рецидиву злочинів (ст.34 КК України)[1]

3)є перешкодою для звільнення від кримінальної відповідальності.

4)виступає, як обставина, що обтяжує покарання за злочини, вчинені повторно та у випадку рецидиву злочинів (п.1 ч.1 ст.67 КК України)[1]

Отже, кримінально- правові наслідки судимості полягають у тому, що особа, яка має судимість, обмежується в окремих правах. Судимість поширюється на два часові строки: час відбування покарання та певний період часу після відбуття покарання.

Загально-правові наслідки судимості знайшли своє відображення у низці заборон та обмежень, до яких відносяться:

1) заборона обіймати певні посади.

2) обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.

3) обмеження допуску до державної таємниці, що є умовою обіймання певних посад.

4)обмеження у виїзді за кордон громадянина України й обмеження у прийнятті до громадянства України.

5) позбавлення права на отримання певних пільг.[2, с.40]

Принцип індивідуалізації у понятті «кримінальна відповідальність» можна розуміти, як відповідність заходів кримінально-правового примусу та кримінально-правових наслідків суспільній небезпечності щодо того злочину, за вчинення якого ці поняття були застосовані.

Основними вимогами до кримінального закону є його логічно-послідовне викладення та несуперечливість. Всі його норми повинні підпорядковуватись принципу: за рівні злочини – рівна відповідальність. Строк дії правових наслідків не становить виключення із даних положень(вони є загальноновизнаними). [3, с.735]

На наше переконання, тривалість строків погашення судимості повинна залежати не тільки від виду покарання, відбутого винною особою, ступеня тяжкості вчиненого злочину, а й від того, за який злочин засуджений винний – умисний чи необережний.

Практика врахування погашеної або знятої судимості є протиправною. Для її усунення, тобто визнання певних законодавчих положень неконституційними та для виключення незаконного акцентування уваги посадовими особами на погашену або зняту судимість у будь-яких процесуальних та офіційних документах – дана проблема заслуговує бути розглянутою Конституційним Судом України, як така, що безпосередньо пов'язана із захистом права людини на приватне життя (гарантоване Основним Законом держави).

Отже, можна зробити висновок, що актуалізація розглянутого сприятиме зниженню рівня репресивності реалізації наслідків засудження та вдосконаленню гарантій захисту правового становища осіб, які мають судимість.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року.
2. Кирись Б. Припинення судимості / Б. Кирись // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 1999. – Випуск 34.
3. Музика А.А. Судимість / А.А. Музика; за редакцією Ю.С. Шемшученка // Великий енциклопедичний юридичний словник. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.